

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMAR

I. Foti, L. Rebreanu, M. Săulescu, Stelian Vasilescu, Victor Anestin, L. Iliescu,
Adrian Roșianu, C. A. I. Ghica, Ionescu-Scodrea, H. Hortopan, M. G. Samarineanu

ANUNCIURI

LINIA PE PAG. 7 și 8

BANI 20

Scenă dela masacrarea Armenilor din Turcia

Anton Cehov

Calomnia

Profesorul de caligrafie Serghei Capitoniei Achineiev sărbătorea nunta fiicei sale Natalia cu profesorul de istorie și geografie Ivan Petrovici Loșadinici. Veselia nunții se făcu în totul după programul stabilit. În salon lumina clata, juca și dansa. Prin odăi alergau, ca niște apucați, chelnorii imprumunțați dela club, în fracuri negre și cu cravate albe murdare. Pretotindeni gălăgie și vorbărie. Profesorul de matematică Tarantulov, francezul Pasdequoi și subrezvizorul dela curtea de control Iegor Venedictici Msda, ședea alături pe o sofa, povesteau moșafirilor, cu mare zel și intrerupându-se reciproc cazuri despre cei ce au fost înmormântați de vii și și dădeau păreriile asupra spiritismului. Toți trei nu credeau în spiritism, dar admiteau că sunt multe lucruri în lume pe care mintea omenească nu le va pricepe niciodată. În altă odă profesorul de literatură Dadanski explica moșafirilor cazurile când o sentință e îndreptățită să tragă asupra trecătorilor. Convorbirile se învârtteau, cum se vede, în jurul unor subiecte înfricoșătoare: totuși erau foarte amuzante. Pe ferestre se uitau de afară oameni de aceea cari după situația lor socială, nu aveau dreptul să intre în casă.

Când bătu ceasul douăsprezece, Achineiev intră în bucătărie să vadă dacă sunt toate pregătite pentru masă. În bucătărie stăpâna, din dușumele până în tavan, o ceață deasă, răsarită din aburii mirositori ai frăpturilor de găscă, de rață și din diferite alte mâncări. Pe două mese erau aperitivele reci precum și băuturile spirtuoase, așezate într-o dezordine pitorească. În jurul meselor forfotea ca o sfârlează bucătăreasa Marfa, o femeie cu fața roză și cu mâinile roșii; peste burta îi era sumească rochia de părea că are două burți.

— Ia să-mi arăți crapul, dragă Marfa! — zise Achineiev frecându-și mâinile și lingându-și buzele. Ge-miros delicios e aici, ce miros! Ită vine să-mi mănânci toată bucătăria! Ei, ia arată crapul!

Marfa pși la o masă și ridică cu băgare de seamă o foaie unsuroasă de hârtie de zian. Sub foaia aceasta se odihnea pe o farfurie uriașă, un crap mare, stropit cu sos de tartar și garnisit bine cu pătrunjel, măslin și cartofi. Achineiev se uită la crap și izbucni în strigăte de plăcere. Fața-i strălucă și întoarcerea ochii pe dos de mulțumire. Plecându-se, strănse buzele și scose un ton ca o roață de căruță neunsă. Astfel stătu o clipă, apoi poci din degete de plăcere și plecă iar cu limba.

— Holla! Asta-i glas de săretare... Cu cine te săruși tu acela, Marfa? — se auzi o voce din odaia de-aături și în ușă apăru capul tuns la piele al profesorului-sunlinitor Vanikin. Cu cine ești aici? A... foarte frumos! Serghei Capitoniei! Drăguț moșucag îmi ești și tu, n'am ce zice! Domnul are un tete-ă-tete cu o doamnă sufleată!

— Dar n'am sărutat deloc — răspuse Achineiev încurcat. Cine și-a spus așa ceva, nerodule? Doar că hm... am pleșăit din limbă cu privire la... gândindu-mă la plăcerea ce mă așteaptă. Vederea pestelui...

— Asta s'o spui altuia!

Vanikin rise din tot sufletul și dispăru din ușă, Achineiev roși.

— Să-l ia dracu! — se gândi dînsul. Aeu o să se ducă nerușinatul să bârfească. Are să mă compromită în tot orașul, măgarul!

Cu inima strânsă intră Achineiev în salon și trase cu ochiul în toate părțile să descopere pe Vanikin. Vanikin stătea la pian, se pleca poli-

EPITAFUL ȘTERS

*Mormânt uitat de vreme, în vechia mânăstire,
Penuabă, — și lumină de candelă solitară.
Cu stropi de statuete, uitate, fără știre,
Suspini unezeala, prin zări crepusculare.*

*Cu sufletul tovarăș, întreb tăcerea lor,
Când nimeni nu îndrăznește să le oprească somnul,
Când pasul mi-e nesigur, și gândul chiar sonor,
Alături de-adormitul odihnei întru Domnul.*

*Căci doarme somnul celor și drepti și credincioși,
Si-atât de adânc că vremea a stors orice cuvânt —
Un biet mormânt cu care cei mari dintre strămoși
Și îngrijeau din vreme înțovășirea n pământ,
Bătrâni albiți de lupte, sau morți victorioși.*

*O! la mormântu-ți rece, biet «mort necunoscut»,
De-au plâns atâți odată, atâția au trecut
Nepăsători cu anii ce trec mereu la fel
Timpul necunoscutul ce se ascunde n el:
Chirilițele drepte ce-au fost când-va sănate,
Sunt șterse de-ale vremii poruri ne îndurate.*

*— Vei fi murit în lupte, vei fi murit uitat,
Vei fi murit cu gândul să ajungi într'un târziu,
Dintr'un boer de țară, un sfetnic de împărat,
Un om al cărui nume să nfrângă acest pustiu
Din vechea mânăstire uitată și bătrână.
Si scrie pe piatra albă drept martor să rămână,
Când țara ta unită va fi o împărăție.
— Pizania nu spune, și nimenea nu știe.*

*Tăcute oști de gânduri aici acum se strâng,
Din zidurile nalte li-i parcă greu să iasă
Și liniștea aceasta boboră ce le-apasă.
Le face să le cadă aripete, cum cată.
Spre-o culme mai înaltă și mai îndepărtată.*

*Si stau aici, năuntru, de griji nestăpânit,
Cu slava sau durerea cu care-i fi murit.
Dar mar ales cu gândul cel mai de pref, și care
Te-i fi îndreptat în viață, spre culmea cea mai mare,
Căci nu-i săpat în piatră, nici cine ești, nici cine
Vei fi dorit să fie cel ce-n trăit în tine.
Nimic și nici odată, desigur n'a fost scris
Că ai avut o ființă, că ai făcut un vis:
Iar viața ta, în piatră, vre-un meșter de-a săpat,
A spus desigur lupta ce poate vei fi dat —
Dar nici odată lupta din care-i fi dorit,
Incununat de glorie, târziu, să fi ieșit...*

*Si toamai de acia, eu totuși te tubesc,
Deși tăcerea nopții pe lespezi și-o trezesc,
Cu să mă plec aicea umil și mai tăcut.
Cu să mă nreti din noaptea apăsului trecut,
In noaptea fără margini a bolților pustii.
Să mă gândesc la tine, cum ai fi vrut să fi.*

*— Căci nu ce-am fost, ce sunt m, ce-am încercat odată,
Dă inimii îndemnat, și-o face ca să bată;
Dar cecece o viață, doar am dorit să fim,
Și nimeni n'o să știe, atunci când murim.*

M. Săulescu

Din „Căminul-Mortilor”

teos spre cuminata înșpeetorului
peoșilor și-i șoptea ceva ce o făcea
să râdă.

— Vorbește de mine! se gândi Achineiev. De mine! Fire-ar al dracului să fie! Și ea îl crede și râde! Dumnezeu! Nu, trebuie să fac ceva să-i o iau înainte. Trebuie să împiedec ca lumea să-i dea crezare... Am să povestesc tuturor întâmplarea și atunci dumnealui o să rămână un simplu calomniator murdar!

Se scărpină în cap și se apropia de Pasdequoi: încă nu izbutise să-i stăpânească tulburarea.

— Toamai am fost la bucătărie; am dat ordinele trebniului pentru masă — zise el francezului. După câte știu, d-tale îți place mult peștele. Ei bine, am un crap simăbilită, dar știi, de două plame! Ha, ha, ha... Da, aproape... era cât poci să uit... Toamai în bucătărie s'a întâmplat... și toamai cu crapul... o istorie strașnică! Toamai intrasem în bucătărie și vroiam să văd mâncările... Mă uit la crap și de plăcere... ca un avant-pout... am pleșăit din buze. În clipa aceea intră bruse nerodul de Vanikin și zice: ha, ha, ha... și zice: „Aha... aici vă săruțați?” Cu bucătăreasa Marfa să

mă sărut eu! Ce nu e în stare să năsecească un idiot! O femeie urâtă loc ca o maimuță! Și dumnealui vorbește de sărutat... Ce nebun!

— Cine-i nebun? — întrebă Tarantulov apropiindu-se.
— Ah, băeșul acela, Vanikin! Mă due la bucătărie...

Și povestește a doua oară ce observație prostescă a făcut Vanikin.

— Caraghios! Ce nebun! Și când, după părerea mea, trebuie să fie mai plăcut să săruși o gorilă decât pe Marfa asta — adăogă Achineiev la sfârșit. În clipa aceasta se întoarse și zări pe revizorul Msda la spațele lui.

— Toamai vorbim de Vanikin... îi zise dânsul. Mare nerod, omul acesta! Vine în bucătărie, mă vede stând lurașă bucătăreasa Marfa și numai decât își inchipue fel de fel de nebunii... „Ce? Vă săruțați?” zice el. Trebuie să fie beat și să vază strimb! Eu i-am spus: „Mai curând aș săruta un broșcoi decât pe Marfa asta. Și pe urmă cu am nevastă! Tâmpitule! Te faci de râs” i-am zis.

— Cine se face de râs? — întrebă profesorul de religie care se apropia de grupul lor.

— Vanikin. Stau colo în bucătărie, știi și mă uit la crap...

Și așa mai departe. Peste o jumătate de oră toți moșafirii stiau întâmplarea cu crapul și cu Vanikin.

— De-acu n'are decât să le-o povestească! — se gândi Achineiev și își frecă mâinile. Să poștească! N'are decât! Când o să înceapă să povestească nu să-i răspundă îndată cu toții! Isprăvește cu bârfele, nerodule! Cunoaștem toată istoria!..

Achineiev se simți acuma atât de liniștit că, de bucurie, mai bău patru păhărele de rachiu. După cină insoți pe tinerii căsătoriți în odaia de culcare, apoi se duse în camera sa, dormi ca un copil nevinovat și a doua zi nici nu se mai gândi la întâmplarea cu crapul. Dar vai, omul socotește și Dumnezeu implinește. Degeaba fusese toată șiretenia sârmanului Achineiev. Răntăceșii au fost mai șireți ca dânsul! Toamai peste o săptămână (era Miercuri după ora a treia de învățământ și Achineiev stătea toamai în cabinetul profesorilor și vorbea cu colegii despre înclinările rele ale elevului Vusikin) veni la el directorul și-l chemă la o parte.

— E o chestie, Serghei Capitoniei — începu directorul. Iartă-mă... La urma urmelor pe mine nu mă privește, dar eu toate acestea nu pot să nu-ți așrag luarea aminte... E datoria mea profesională... Vezi, sunt unele zvonuri că d-ta te-ai... cum să zic, cu bucătăreasa d-tale... Mie, în definitiv, puțin îmi pasă dar... Din partea mea poți face cu ea ce vrei, poți să te săruți cu ea cât poțtești... cum îți place: numai te rog, nu în public! Te rog foarte mult! Atâta te rog! Nu uita că ești pedagog.

Pe Achineiev îl luă cu frig; era aproape să lesine.

Cu un sentiment ca și când l-ar fi înțepat un roi de albine, ca și când l-ar fi opărit cu apă clocotind, se duse acasă. Și mergând se gândea că toată lumea îl privește ca pe-un zănelatoc... Acasă îl aștepta o nouă nenorocire.

— De ce nu mănânci nimic? — îl întrebă nevastă-sa la masă. Ce te face așa de melancolic? Poate te gândești la amărăurile d-tale? Poate și-e dor de iubita ta Marfa? Turcule! Știu tot; niște oameni de treabă mi-au deschis ochii! Barbarule!

Și pliose! se pomeni cu o palmă peste obraz!.. Se sculă dela masă și se duse fără căciulă și fără pardeie, la Vanikin; nu mai simțea pământul sub picioare. Pe Vanikin îl găsi acasă.

— Ticălosule! — îi strigă Achineiev. De ce mi-ai călcat în noroi cinstea tu față lumii întregi? De ce ai umplut lumea cu o calomnie?

— Ce fel de calomnie? De unde-ți vin asemenea gânduri?

— Atunci cine a dat sfoară în țară că n'am sărutat eu Marfa? Ori vrei să zici că nu tu, nemernicule?

Toți mușchii de pe fața schimonosită a lui Vanikin începură să se revolte și să tremure; ridică ochii la sfânta icoană din perete și zise solemn:

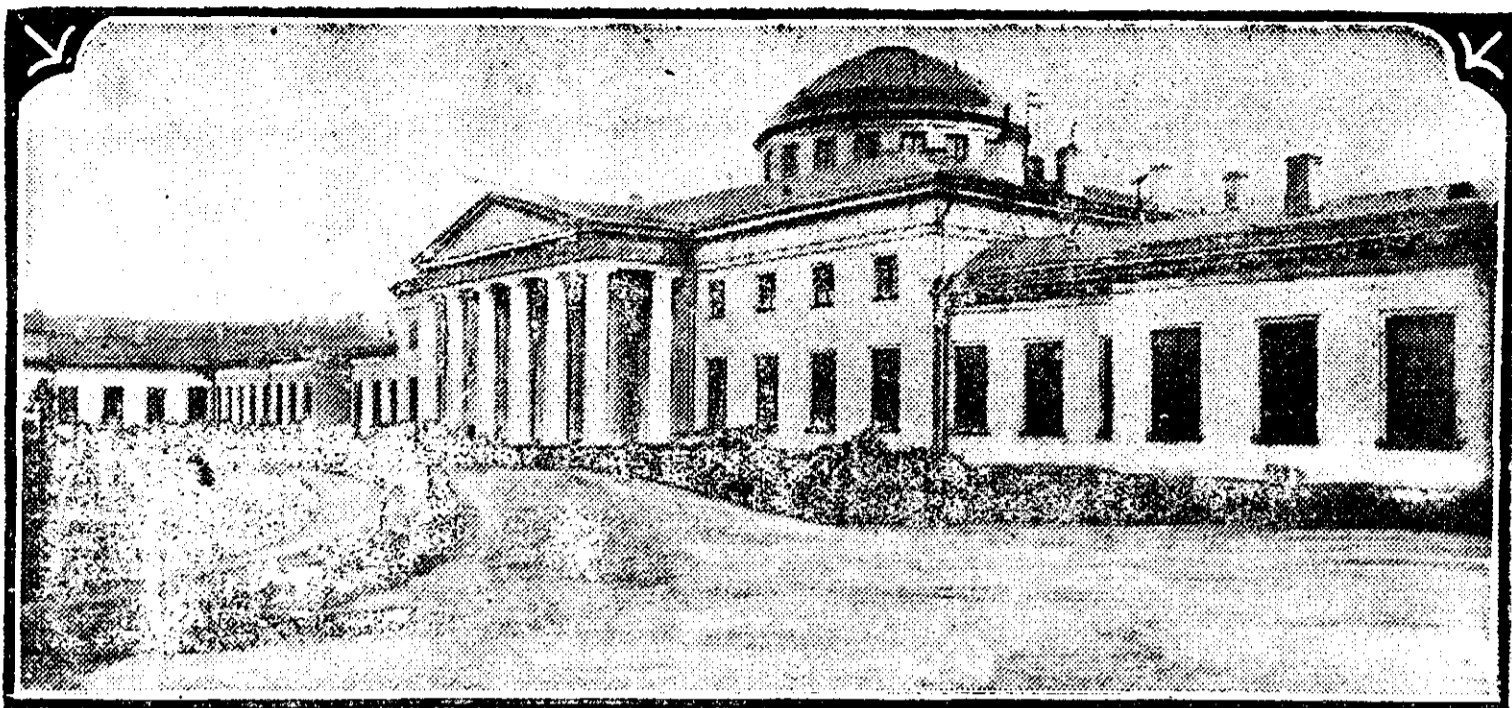
— Să mă bată Dumnezeu! Să mi ia Dumnezeu lumina ochilor și să mă trzănească Dumnezeu ca pe-un mișel dacă am spus despre tine măcar un cuvântel. Să dea Dumnezeu să mă lovească holera!

Sinceritatea lui Vanikin era înafară de orice îndoială. Era evident că n'a pus el în circulație calomnie.

— Dar atunci cine a fost mizerabilul? — se întrebă Achineiev și se lovi cu pumnii în piept sforțându-și creierii. Trece în revistă, în gând pe toți prietenii săi. Cine să fi fost? Cine?

Trad. de L. Rebreanu

Vederea din Petrograd. — Palatul Dumei

PORTRETE LITERARE ȘI POLITICE

D-I CONSTANTIN BANU

de I. FOTI

D. Banu își începe prefața din volum cu rindurile: „Paginile ce urmează n'au fost scrise cu gândul de a fi reunite în volum. Publicate în reviste, ori în ziare, ele erau meșteșug să trăiască scurta vreme de la un număr la altul. Un gazetar nici nu poate aspira la mai mult. Și totuși acest volum de articole gazetărești nu este nici cel dintâi, nu va fi nici cel din urmă. Cine nu vinează în lumea asta, dacă nu gloria, cel puțin gloriola?”

D. Banu este din cale afară modest. Articolele d-sale sunt presărate cu un optimism robust, cuvintele și frazele curg clare, fără sforțare; concepția se desprinde sălăreață și solidă; iar ideile și simțurile alesc decurg din fic-care pagină: învălmășite, documentele epocii pe care o trăim trăiesc, se intensifică și se închiogă sub puterea creației a unei temperaturi de istoric-artist.

D. Banu lui închipui că nu urmărește umbra unei glorie literare răsunătoare. Autorul a avut o copilărie visătoare, după ce se pare. Spiritul său era mai mult înclinat ca să și ia zborul spre lumea legendelor și a idealului. Vor fi fost, în închipuirea lui, numai zâne, Scherazade, duci și prinți sub forma bibelaurilor ce se vind sau a ilustrațiilor d'ntre carte veche.

Iată ce ne evocă d. Banu: „Am amintese și acum de ceea ce luam pe atunci drept Dumnezeu, un bătrân cu barbă și pleo, învăluit într-o lungă mantie ce cădea în falduri pe picioarele tronului, cu mina stângă pe piept, iar în dreapta ținând un candelabru cu care scria de sigur, vreo poveste minunată ori sfaturi înțelepte pentru copii nebuni”.

Pe urmă a venit vremea liceului; cu capul plin de aventuri românești, cu înțelegerea tragediei emblematice în minte și cu tristețea aceluși superficială și de înmormântare: creșterea de farmecul otrăvitor al vrăjitorului-pret, ette visuri de mărire, că e jurăminte de fidelitate și jertfa socială nu va fi făcută atunci tinărul adolescent? Jeluirea iubită și revolta fără rest era în vremea stăruirii d-lui Banu filozofic eurență a intelectualilor noștri

Pe urmă, în mijlocul unei vieți de

studiu, de entuziasm, de septicism și de credință, după ce s'a manifestat ca un seducător spirit de profesor, după ce s'a azvirlit ca un nou arhanghel căzut în luptă cu realitatea, pe arena luptelor noastre politice, îl vedem într-o zi împins de un temperament combativ, — de pe tribuna Camerei, proclamând, cu un glas cald, cu cuvinte răpitoare și cuceritoare, drepturile clasei obișnuite de la noi — a clasei țărănești. Tăria acestei țări — citez din memorie — stă, a spus d. Banu, în solidaritatea socială, în armonia dintre clase, în egalizarea drepturilor politice, cind răzeșul modest dintr'un colț al plaiurilor României și un mare boier al țării vor gândi la fel.

Prin această convingere a intrat în partidul liberal și când s'a simțit încântat, spiritul d-sale deritor de libertate, a căutat să întărească o mare tribună liberală și politică de unde să vorbească toți cei mai alesi, cei mai competenți și cei mai buni auzatori ai nevoilor neamului — scriitorii români.

Ca în orice întreprindere omenească lacunele n'au lipsit nici aici, dar meritele întreprinderii au fost covârșitoare și pentru scriitorii și pentru publicul românesc.

În evoluția sufletescă a d-lui Banu s'a întâmplat o transformare radicală. Cum din ideologul generos care credea în progresul moral al omenirii, care visa o lume cărmuită de rațiune și drept a devenit metz-scheanul de mai târziu?

„Am crezut, continuă autorul, în ridicarea și îmbunătățirea omului prin știință, am visat o umanitate superioară punându-și toate energiile, nu într-o reciprocă distrugere, ci în mărețea operă de dezvoltare și de stăpânire a naturii. Am crezut că dacă ochii noștri nu vor putea vedea strălucirea de apoteoză a unor asemenea vremuri, vor avea cel puțin norocul să întrevadă zarile unor zile mai bune...”

„Ce a mai rămas, ce va rămâne din toate aceste credințe și visuri? Unde să le căutăm de acum înainte, unde să le aflăm? sub ruinele fumegânde ale Louvainului ori în mocirla lacurilor mazarinice?”

Și, d. Banu, văzând zădărnicia tuturor acestor visuri, incredințându-se că totul în lume cade sub puterea

magică și distrugătoare a forței, văzând că nici un principiu de umanitate nu mai rezistă în fața bubuirilor de tunori, a pocnetelor de puști, a zăngăniturilor de săbii, exclamă cu Geibel!

„Războiul!... Războiul!... Dați-ne războiul sărc a înlocui certele ce ne seacă măduva în oase!” Și mai departe.

„Te salut, sfântă ploaie de gloanțe, furtună a mâniei ce izbucnește după stătea ceasuri de neliniște! Ne vindecăm în flăcările tale și inima mea îți răspunde prin bălăi de lacrimă. Ucede cu puternic avânt, inaiete!”

Citirea cărții d-lui Banu îți răcoare sufletul, te însuflețește și simți în adevăr aripile de aramă ale destinului cum își scutură pulbera credințelor trecute în urma noastră. Intrăm, fără doar și poate, într-o lume nouă. În greznicia învălmășeală a neamurilor, din sângele cald ce umezește pământul se va plămădi Europa de mâine. Mai curând sau mai târziu sângele românesc va mai curge în șiroaie: nici un ideal nu se poate înfriga de cât pășind pe un altar de jertfă. Așa dar să înceteze iudeciile, stingă-se furia distrugătoare a zavistiei dintre noi, înălțându-ne de asupra micilor hopuri ale frecărilor zilnice spre o atmosferă mai curată și mai senină de sacrificiu. Septicismul și-a trăit vremea și fraza unei omeniri mai bune răsună mai gel și mai zadarnic ca oricind. Viața e luptă și lupta e crâncenă și săngeroasă. Trăiască viața! Cine vrea să trăiască, trebuie să se supere legilor firii; numai cei înviași și de regenerații meninți pieirii se tângue, în dangătele clopotelor ce auo a moarte, nepuțința lor dureroasă și istovirea lor pieritoare și fatală...

D. Banu este un cântăreț al vieții, ființă epocii îi străbat rădăurile, de aceea cărți ca „Trăiască viața!” trebuie să formeze un ciclu întreg pentru îmbărbătarea și luminarea maselor profunde ale poporului nostru.

La autorul nostru entuziazmul idealistului se mărește cu limpezimea de minte a filozofului social imparțial și se cantopese toate curyintele adânci ale lucrurilor trăite și citite într'un stil vibrant de viață și pe alocurea poetic.

În atmosfera aceasta de luptă, în care crezul numai predomină totul d. Banu nu și pierde vechile iluzii și binefacerile culturii și ale civilizației omenești. Terminăm cu citațiile, transcriind această splendidă prozopoeie adresată Parisului ca o probă mai mult pentru călătătorii de stil ale autorului.

„Incomparabilă, nemuritoare cetațe a artelor, a gustului și a măsurii în toate, a eternelor năzuinți

spre o lume mai bună, mai dreaptă, mai îndepărtată de caverna omului primitiv și mai apropiată de pragul perfecțiunii, tu nu vei pieri! Nu e Zeppelin care să te distrugă nici mortar care să te spulbere. Căci chiar când din momentele tale strălucite, din catedralele tale mărețe, din splendidele tale buvarde, pe care se rostogolese nu numai luxul și esfrul, dar și vălul pururea nepotolit al celor mai ideale avânturi, nu ar mai rămâne nimic, nici măcar o piatră care să reamintescă locul pe care se înălța odinioară, într'o neîntrecută apoteoză, metropola civilizației moderne, — tu totuși nici atunci nu vei pieri. Sufletul tău, marele tău suflet va continua să trăiască nebiruit, pretutindeni și întotdeauna așa cum trăiește, după atâtea veacuri stinse, sufletul triumfător al Atenei și al Florenței”.

Fără să aibă perspective largi istorice și vasta capacitate a savantului — calității conținute în operele d-lui Iorga și Stere — d. Banu, dintre scriitorii noștri politici e cel mai artist. — Dacă n'a avut până acum de cât o singură operă de concepție asupra țărănilor, a avut în schimb articole de sociologie admirabile. Cuvântul niciodată la d-sa n'are două înțelesuri, este frecvent, redă ideea și curentul vremii. Artiștii din naștere nu sunt teoreticiani tari; ei prind intuitiv lucrurile, mișcărilor și le explică mai bine, le desprind mai bine secretul prin căldura inimii de cât savanții prin praful hărțugelor infinite.

D. Iorga vedea în victoriile armatelor bulgare de pe câmpiile Traciei, o reînviere a vechiului spirit medieval al țarilor Simcon și Asan, pe când d. Banu în evenimentele vremii din aceiași epocă vede realitatea; ambițiunea nemăsurată a unei clase conducătoare intransigente și încălcătoare de drepturi ale altora care era să aducă Bulgaria de la apoteoză militară din Adrianopol, — de la 13 Martie 1913, — la Furcile caudine ale păcii din București din 28 Iulie ale aceluiași an, D. Banu vede mai bine problemele și urmărițele mai bine omeniei. Dacă ar vrea, ar fi cel mai de seamă cronicar al vremurilor noastre.

Razele X și Radium

În biblioteca „Știința pentru toți” n-rul 6. a apărut „Razele X și Radium” după Gibson și Ramsay de V. Anctin. E prima scriere populară asupra acestui subiect interesant.

Prețul unui număr: 50 bani. Se găsește de vânzare la toate librăriile.

SCRISOARE

1.

*Intâi și 'ntâi, vei ști, Florine,
Că am primit scrisoarea ta,
Și mi-a părut nespun de bine
Citindu-ți slozcle din ea.*

*Pe aici, din mila celui mare,
Sunt toate bune, dragul meu,
Și nu găsim cuvânt prin care,
Să-ți mulțumim lui D-zeu.*

*Doar casa ta, sârăcăcioasă,
Scărlită par-că 'n colț stingher,
Încă pare-o habă curioasă,
Ingenuchiată către cer,*

*Iar maica ta, abia-și adună
Puterea auzilor săi stinși,
Îi dau curaj și ro-bună,
Dar pleacă 'n drum, cu ochii plânși.*

*La horă mi-i flacău, nici fată,
Săud vorbindu-te de rău,
Porim de cermuri de-afădată,
Iar fetele de chipul tău...*

*La tot ai scris și-ai scris la toate,
La care nici nu s'astepta,
Petriei nu, — și cum se poate?
De ce te porți urât cu ea?*

*Acum, să auzim de bine
Și să ne-ajute tatăl-sfânt,
Iar de-mi răspunzi, să scrii, Florine
Și pentru Petra un cuvânt.*

Stelian Vasilescu

Limba și literatura
armenească

Limba armenească trebuie să fie deosebit de aceea pe care o vorbește populațiunea pre-armenească, de aceea care a fost descifrată după cuneiforme de către filologul Sayce.

Origina limbii armenești nu a fost încă descoperită. Se știe că Armenii (în de familia indo-germanică și s'a afirmat în multe rânduri că fac parte din ramura iraniană. Părerea acesta nu mai e susținută azi, căci s'a re-unoscut că Armenii, tocmal în timpurile istorice au împrumutat elemente persane, bă chiar și religia și cultura.

De fapt, Armenii formează o ramură distinctă, dar în orice caz sunt mai aproape de Europeni, de cât de Asiatici, ipoteză care e în strînsă legătură cu teoriile ce s'au făcut cu privire la origina acestui popor.

Limba e aspră, foarte bogată în consune, accentul e pe ultima sila-

bă. În ce privește sintaxa, se aseamănă foarte mult cu aceea clasicii greci. Nu are gen gramatical. Substantivele au șapte cazuri și ajectivele se declină ca și substantivele. Conjugările sunt în număr de patru, caracterizate prin vocalele a, e, u și i, apatra fiind pasivă.

Limba armenească veche o păstrează încă biserica și literatura, dar limbajul popular e format din mai multe dialecte, cel mai principal fiind cel din Constantinopol, apoi cele din Armenia, Persia și Caucazia, cele trei din urmă apropiindu-se însă mai mult de limba cea veche.

Literatura armenească începe cu Mesrop (439 înainte de Christos), cel care a introdus un alfabet de 36 litere, căruiia îi s'au mai adăugat încă două în veacul al XII. E mai mult ca sigur că a fost elaborat după mai multe izvoare, unii pledind pentru origina greacă, alții pentru origina armenească sau pehlevică.

Lui Mesrop și lui Sahak (Isac) Barlevatsi se datoresc o versiune a Bibliei făcută între 432 și 437. Nu se știe însă dacă biblia aceasta era întemeiată pe cea siriacă, sau pe cea grecească. Mai repede s'ar crede că pe amîndouă.

Literatura armenească e mai mult teologică și conține nenumărate traduceri din greaca și siriaca, cele mai multe făcute în veacul al V-lea.

Așa s'au putut păstra multe opere de seamă, care nu au mai fost găsite în limba lor originală, cum e de pildă cronică lui Eusebiu și diferite scrieri ale lui Filo.

Scrierile istorice sunt numeroase, dar în ce privește istoria veche sunt pline de greșeli și trebuie cercetate cu băgare de seamă. Pe de altă parte însă ele conțin un material foarte bogat și necunoscut aiurea, cu privire la mai multe popoare cu care Armenii au venit în contact, cum sunt Persia, Bizantinii, Turcii, și Mongolii și din cauza aceasta, scrierile istorice în chestiune au o mare valoare.

Printre scriitorii istorici de seamă e și Agatangelos, secretarul lui Tiridat cel mare; i-a urmat Faustus din Bizanț; Zenob, un elev al lui Grigore, Moise din Haren, supranumit Erodot al Armeniei, în ale cărui scrieri se găsesc și fragmente din literatura armenească ce data de mai înainte de Mesrop.

În veacul al VI-lea, nume principale în literatură sunt acele ale lui Ion Mamikon, Sebeos (autorul unei istorii asupra războaielor lui

Heraclius), Ghevond (Leontius), care scris o istorie a invaziunii turcilor între 661—788.

În veacul al 10-lea putem să menționăm pe Ion Catolicul și pe Toma Artsruni.

Folklorul armean a fost totdeauna bogat în poeme epice și legende vechi, creștinismul însă, dacă nu le-a suprimat, nici nu le-a încurajat. Multe din acele poeme s'au publicat abia în zilele noastre (1894).

Poet religios dintre cei mai cunoscuți e Șornali (1102—1173). Vartan a scris fabule. În veacul al VII-lea Anania din Sirak a scris opere matematice și astronomice.

În veacul XVIII-lea abia, literatura armenească a luat avînt de nouă s'au tipărit cărți armenești în Amsterdam, Moscova, Smirna, Viena, etc.

Au ajutat mult și călugării mekharisti din San Lazzaro (Veneția).

Printre operele de seamă publicate de către aceștia din urmă e și o istorie a Armeniei de Mihail C'atancian, o scriere de arheologie de Luca Inșișean.

Acest popor vechiu care se mergea din veacul al V-lea înainte de Iisus Christos nu a putut să aibă o literatură mai dezvoltată din cauza persecuțiilor pe care le-a îndurat, mai cu seamă din partea Turcilor. În 1909, de pildă numai în districtul Adana au fost omorîți 30.000 de Armeni, dintre care 6500 în orașul Adana. Cu 5 ani mai înainte Kurzii masacraseră nenumărați Armeni. Nu mai vorbim de măcelurile armenești din Constantinopol. Poate că actualul război — de pe urma căruia iarăși au suferit — îi vor scăpa de robia în care i-a aruncat o soartă nemiloasă.

Victor Anstin

REGRETE

*Mi-aduc aminte: era primăvară
O noapte 'nedîntătoare parfumată,
Iar luna ne privea înduioșată...
Își scuturau salcâmi floarea iară.*

*Eu am cântat atunci, ca s'altă dată,
A dragostei romanță din chitară.
O, dulce Lola, n'o să mai dispară
Din mintea mea icoana-ți adorată!*

*N'o să mai uit, iubito, niciodată
C'am fost și eu o clipă fericit.
Cînd dragostea ți-a fost adevărată!*

*Și, dacă timpul-acela a pierit
Și mi-amintesc de-atunci și-acuma,
Din tot ce-a fost păstrează regrete
numa!*

H. Hortopan

Comemorarea lui Cervantes

300 de ani de la moartea lui

La 23 Aprilie 1916 s'au împlinit 300 de ani de la moartea celebrului scriitor Cervantes — a cărni tradiția viață a fost totuși prilej de creațiuni cari vor trăi de-a lungul veacurilor.

Ca și Shakespeare, Cervantes s'a stins în luna Aprilie a anului 1616. De sigur — dacă războiul n'ar reține întreaga preocupare a lumii civilizate — aceste două comemorări ar lua un caracter ca mult mai grandios.

Don Miguel Cervantes y Saavedra s'a născut la 1557 în Alsacia cu al patrulea copil al lui Rodrigo de Cervantes și a unei Lenor di Corinas.

Din cauza mizeriei din patria sa fu nevoit să îmbrățișeze meseria armelor și în bătălia de la Lepanto e luat prizonier în Algeria. Mai târziu în celebrul său roman, el povestește cite va din aventurile din această luptă.

Reîntors în Spania, la 15 Decembrie 1585, se însoară cu dona Catalina de Palacios y Vosmediana. În cinstea căruia scrisese — fiind amoretat — poema pastorală Galatea.

Tot în același timp compune dramele Numanței și Viața din Algeria, dureroase amintiri din viața de solavie.

După o viață de mizerii, el compune prima parte a romanului Don Quichotte, pe care în 1604 îl prezintă ducelui de Bejar, care nu voi să primească dedicația. Cervantes se rugă mult de el, ca să a-culte măcar un capitol și ducele rămase încântat, consimțind să i se dedice.

De oarece însă desfacerea cărții nu mergea tocmal bine, el scris o fone mică intitulată „Euscapio” (Secretul), în care își lauda romanul și arată, că în el se fac multe aluzii la contemporani.

Grație acestei reclame, cartea avu un succes nemai văzut pînă atunci în Spania: în 2 ani se desfăcură 30.000 de exemplare.

Cu toate acestea Cervantes trăia în cea mai mare mizerie și șeful unei misiuni franceze, ce vizită atunci Spania se exprimă astfel despre starea lor: „Rușine pentru statul Spaniol, că nu întreține din tesaurul public pe un așa om”.

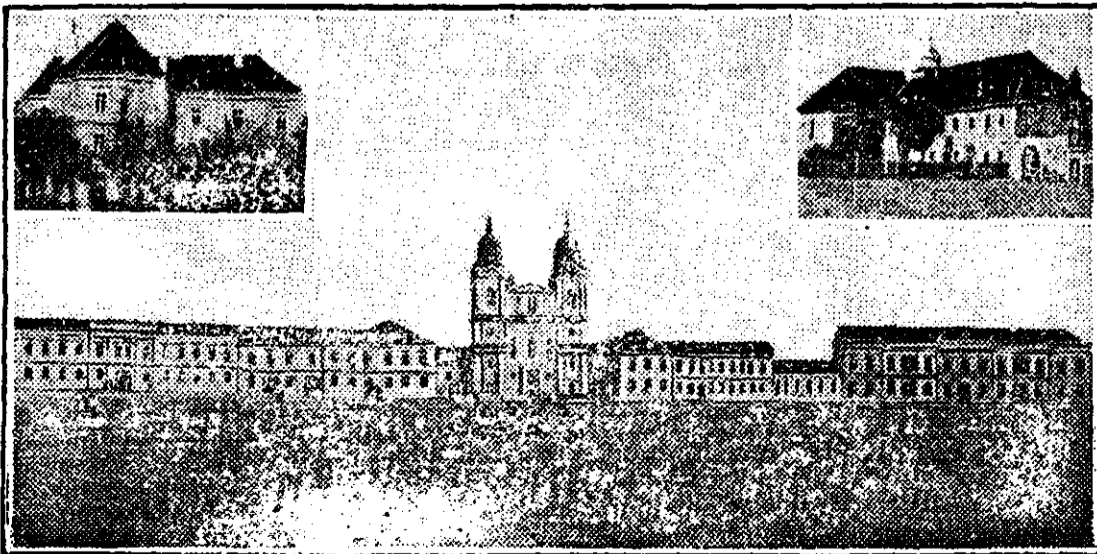
El refuză renta ce misiunea franceză i-o oferi din partea statului francez și spune că ajutorul ce i-l dă contele de Lemos îi este suficient. Ca și Shakespeare, care în dramele sale cu subiectele luate din istoria națională, dă dovadă de cea mai mare iubire de patrie și Cervantes în Dramele Numanței se arată un mare patriot.

În una din poveștile sale el se zngreăvește astfel: „Pe cel ce-l vedeți aici, cu nasul aquilin, cu părul castaniu, fruntea mare, ochii vii, barba argintie (cum 20 de ani era aurie), mustățile mari, gura mică, dinții rari, corpul potrivit, nici mare, nici mic, fața curată mai mult neagră de cât brună, umerii aduși, e autorul acestor povești”.

Aproape de moartea sa la 23 Aprilie s. n. 1616: el publică și a doua parte a romanului său.

În afară de aceasta Cervantes a mai scris și alte lucrări, pe care parte le-a publicat în viață, iar parte li-a publicat soția sa Caterina, după moarte.

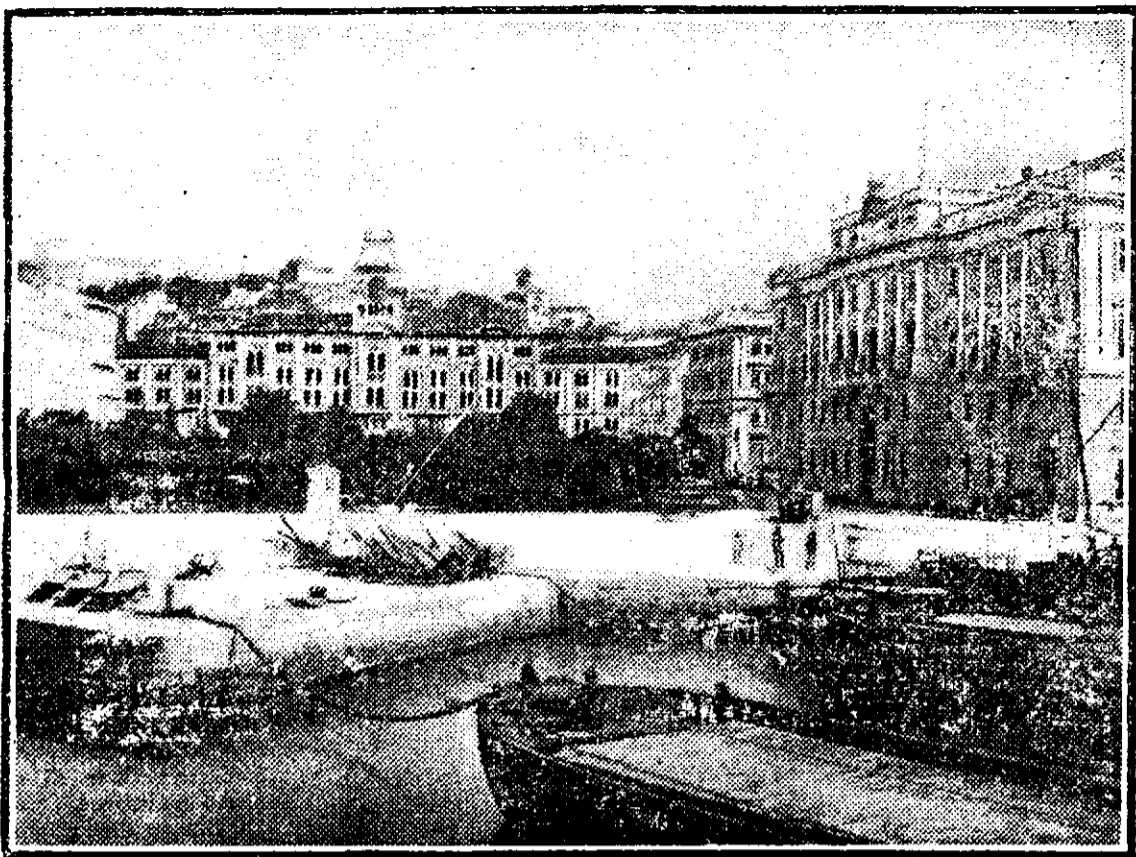
În românește avem prea puțin tradus din Cervantes.

CLAJ. — Catedrala românească cu liceul, școala normală, internatul de băieți și fete și seminarul de teologie.

Sus, la stînga, reședința mitropolitană; la dreapta: biserica mitropoliei.

TRIEST. — PIAȚA ORAȘULUI.

Săptămâna artistică

Salonul oficial

Pictură. — Desen.

Duminica trecută s'a deschis în prezența ministrului I. G. Duca, Salonul Oficial la Ateneu. Vernisajul acestei expoziții a fost onorat de prezența Suveranilor și a Princeselor Elisabeta și Mariaora. Cu acest prilej M. S. Regina a reținut câteva lucrări de pictorii N. Grimani, Ig. Bednarik și P. Bulgăraș.

Salonul din anul acesta e superior aceluia din anii trecuți mai ales sub raportul sculpturilor expuse.

Într-o serie de articole, vom examina, ca impresionist, lucrările expuse și încep azi cu pictura și desenul.

Interesant e că publicul se interesează tot mai mult de artă. Deschiderea Salonului a dat prilej de entuziasm fericit sub acest raport. Educațiunea artistică începe să prindă și în publicul nostru, fenomen îmbucurător.

Pentru acest public scriu însemnările mele ca să-i arăt că nu greșește dacă se interesează de artă. Nu toată lumea poate să rețină tablourile.

Pentru un artist însă e o mare mulțumire sufletească să se vadă înțeles și admirat. El își dă atunci mai mult seamă de misiunea sa estetică și avânturi nouă, înaripări de suflet, îl îndeamnă spre creațiuni din ce în ce mai superioare.

Voiu lua în ordine alfabetică pe expozanți spre a nu supăra susceptibilitatea lor feminină.

O aquarelă interesantă expune pictorul Aescher sub titlul: Cimitir din Rucăr.

Peisajii, portrete și natură moartă sunt lucrări de pictorul Alexandrescu Titus care se remarcă prin ferocitate inspirații și o stilizare fină în Vara, un nud caracteristic, și în Zăvoial, admirabil în colorit. Acest artist e și un bun portretist în pastel.

D-ra Mina Arbore expune peisajii și portrete, factură cunoscută din precedente expozițiuni.

Un excelent miniaturist e pictorul Ludovic Basarab în nudul care simbolizează Vara și abil desenator în autoportretul prins în atelier. Floarea Paștilor, Țiganca, Obor sunt lucrări interesante care dovedesc o personalitate puternică de artist.

Pictorul Ig. Beduarik se impune tot mai mult atențiunei admiratorilor prin lucrările ce expune. Anul acesta vine cu o lucrare profund filosofică: Iuda. Motivele ca și mediul sunt caracteristice. De asupra Iudei, un cerc negru, încercat de nori sombri. Iuda, pe o stâncă, de-asupra unei prăpăstii adânci, zărește în depărtare, ca o geană de lumină și nădejde, măreția de sărbătoare a lui Crist. Compoziția e impetuoasă ca motiv sufletească. Iuda tremură parcă de fiorii celei mai stranie remușcări.

Celelalte panze sunt cunoscute din alte expozițiuni: Primăvara, Țigani la mămăligă, Țigani spoițori.

Pictorul Bran și-a creat o reputație distinsă în nuduri fără să neglijeze însă peisajele și dovadă e Interior de pădure, o lucrare de reală valoare.

Peisaje ca Ulmi și Lângă lac. Capete de expresie: Cap de țigancă, pun într-o frumoasă lumină factura artistică a pictorului D. Brăescu. Bulgăraș se consacră tot mai mult portretisticii, direcțiune în care pare

că s'a fixat definitiv și dovadă e: Privirea Lucreției, Studiu ș. a.

Trei piesagii interesante expune pictorul Sofronie Constantinescu: Spre seară, La Izul morii, Lacul Floreasca. Acest pictor știe să tâlmăcească, într'un spirit deosebit, frumusețile naturii, prinzând momente din fire și dându-le o nouă viață pe pânză.

Pictorul C. B. Cretzoin are un colorit caracteristic și linii sigure în Casa în Văcărești Din Brăila ș. a.

D-na Damian Zec expune un frumos studiu de fracte și Peisaj Antony.

O amirabilă lucrare în gen impresionist, remarcabilă prin compoziție și perspectivă ca și prin coloritul sincer local o Căminca Florian din Veneția de pictorul Dărăscu Nicolae care excelează în grupările de figură. Acest artist mai expune: Vederi din Turtacaia, O vedere din piață ș. a.

Un colorit sugestiv, subiecte aburite de un romantism caracteristic, remarcă în lucrările expuse de maestrul Grimani: În parc. În atelier, Fantazie, Maternitate, Baletista. Sunt lucrări de eleganță artistică care consacră definitiv pe autorul lor.

Pictorul P. Ioanid are un interesant Cap bavarez și un bine prins Cap de expresie. Nu știu de ce n'a

expus la Salon și peisajele sale pline de o vioiciune rustică, țărani și țărăncele cu care s'a impus în recenta-i expozițiune personală.

Admirabil peisagist e pictorul G. Ionescu Doru ale cărui lucrări ne vestesc un viitor luminos acestui artist al mării și al țerrei. Apus de Soare e o lucrare de mare valoare ca și Turanul lui Tepeș.

Pictorul Macedonski Alexis expune o singură lucrare Sărutare. Lucrările lui ne sunt însă cunoscute prin factura lor originală ca perspectivă și colorit. E un excelent portretist.

Un peisagist care se prezintă totdeauna nou e pictorul D. Mihăilescu: Dimineața. Pe aleea satului, Florile sunt opera de maestru a acestui artist care, în peisajele sale, știe să prindă din natură o rezonanță de efecte care te impresionează plăcut.

Pictorul Jean Ncyhés știe să picteze cu multă sinceritate viața dela țară și mărețiile naturii: sinceritatea și mărețiile naturii: Cireadă la apusul soarelui. Toamna în pădure, Pe deal. Sunt lucrări de desen, perspectivă și colorit dar sunt și adevărate motive de compoziție.

În afară de portretistică, gen în care maestrul Costin Petrescu e un consacrat definitiv, acest artist elegant expune o serie de aquarele care vor ilustra volumul „Ilderim” al M. S. Reginei Maria: Cavalerul negru, interpretat cu o măiestrie care te ține mult timp în fața tabloului. E o factură cu totul distinsă în lucrările de artă ale acestui maestru care știe să redea cu mult sentiment impresiunile sale estetice din natură și din viață.

Săptămâna viitoare vom vorbi de ceilalți expozanți cari au lucrări mai interesante la Salon. Ultimul articol se va ocupa de sculptura Salonului și de artele decorative. Sunt 135 expozanți cu aproape 500 de lucrări: o muncă uriașă risipită pe mări și pedestaturi, valori consacrate și energii făgăduitoare de mari valori în viitor — iată caracteristica dominantă a Salonului oficial din anul acesta.

L. Hiescu.

Comemorarea zilei
de 3 Mai 1848

Ziua de 3 Mai a fost sărbătorită în cele două capitale ale țării cu mult avânt.

În deosebi studentimea universitară a slăvit memoria celor ce s'au sacrificat în 1848, pe Câmpul Libertății din Blaj, pentru marele ideal al românismului.

La Iași, P. S. S. Arhiepiscopul Antim a ținut cu această ocazie o frumoasă predică în legătură cu evenimentele de azi, din care se degajau cele mai prețioase învățăminte religioase și patriotice.

După predică arhiepiscopul Antim a rostit o curîntare și d. Gr. Popa, președintele Centrului studentesc Iași, care a insistat asupra însuflețirii studentimei spre a lupta pentru neam și țară.

În București, părințele Lucaci a ținut o conferință din care extragem partea finală.

Revoluțiunea din 1848, a zis părințele Lucaci, ca un important act de manifestare a voinței neamului românesc, e un act plin de învățăminte. El dovedește că solidaritatea națională e singurul element care condiționează viața unui neam.

Noi, urmașii nefericiți ai marilor și nenorocosilor noștri părinți, nu putem face aici decât declarațiunea că înțelegem marea lege care cere ca toți să ne dăm viața pentru realizarea marelui datorii de onoare pe care o avem, aceea a întregirii neamului nostru. Creden-

DIN VREMI...

De peste gard, proptit de bătrînete,
Un măr își pleacă ramurile 'n floare.
E miez de zi și strada e pustie
Și firea doarme năvălită 'n soare.

Drumet cu pas domol pe-alături trece,
Pe față 'i scrie gîndul: «dus de-acasă»
Căci sufletu-i pribeg prin alle cremuri
Cu zări de vis și 'ntînsuri de mătăasă!

O floare cade fulgînd pe cale,
Tresare trecătorul, se oprește:
Din alte vremuri sufletu-i sosește.

Ridică floarea cu'n suris de jale, —
E doar din zări cu plavuri de mătăasă...
Din vremi... din mărul cel bătrîn de-acasă!

Adrian Golgoțiu-Roșianu

cioși acestui ideal, nu vom ezita de a ne pregăti pentru mara datoriei pe care o avem, neșovăind de a plăti, cu maximum de sacrificiu, tributul datorit întregirii neamului.

AVRAM IANCU

Cea mai sublimă amintire

(După Catule Menoës)

de DEM. IONESCU-SCODREA

Cum intrară în sala cea mare și luminoasă cu pereți de porfir, în crustat în arabescuri cu ametiste, cei trei prinți tineri, aproape copii, — pentru că Roselin cel mai mare era de șapte-spre-zece ani, Colombian de șapte-spre-zece și Aymon de cinci-spre-zece. — ziseră toți deodată, vrăjitorului, care ședea pe un tron maestros, cu picioarele în ecama unui balaur domesticit:

— Vrăjitorule puternic, care ți ai câștigat mare renume prin atâtea fapte bune, o faimă fără seamăn în toate țările de pe pământ, află că noi suntem fiii unui rege și că vom să fim poeți.

Vrăjitorul auzind acest cuvânt începu să răză.

— Vai de mine! exclamă el; poeți?... vreți să fiți poeți?... numai atâtea vreți?... Cum, voi cari sunteți niște sărmani moștenitori de tron, vreți să deveniți semenii zeilor biruitoari?... Dar care voi nu știți, copii, că cine e poet știe tot, nu are nimic de dorit, pentru că are tot? Acela, cărui îi este dat darul neprețuit al poeziei, trăiește în veșnica încântare a ritmurilor, care îl leagă și umblă pe covorașe de flori și de purpură și cu privirea ațintită către zările albastre ale cerului. Păsările și florile îl iubesc, femeile mor de dragul lui!... Doriți să fiți poeți?... Cred, nu sunteți nici de cum desgustați!... Afins oare cum de îndrăzneala voastră ar fi trebuite să pun pe negrii aceia îmbrăcați în haine de postav roșu, cari sunt servitorii mei, să vă ca afară.

Dar îmi aduc aminte foarte bine, că am văzut, — deși e cam mult de atunci! — pe tânăra ducesă, care era să fie mai tirziu mama voastră, culegând flori de mac într'un câmp cu grâu de aur, era așa de sveltă și de mlădionă, când le culegea!... În sfârșit mi-a vorbit de voi, o privilegiatoare a unui prieten al meu, care se deprinsese să cânte scara într'un ghiveci de lalele înflorite, în fața ferestrii, unde veniți să visați cu ochii pierduți în zări necunoscute. Cu dragă inimă voese dar să fac ceva pentru voi, inbiții mei copii și îmi pare nespun de bine că ați luat această nobilă hotărâre. Unul dintre voi are să fie poet.

Sfârșit de luptă

— După Henry de Régnier —

*Coboară umbra serii pe câmpul înroșit
De sânge și de lupte; se-așterne-o umbră pală
Mai deasă, tot mai deasă și-o pace triumfală
Invăluie pământul ce doarme copleșit.*

*În zare tunul urlă încet de tot acum,
Descrește grosul luptei în sura depărtare.
Ce tristă mai e seara ce destramă 'n zare
Pe câmpul plin de sânge, de gemete și fum!...*

*D'n când în când un strigăt înșiorat răsună,
Câte-un rănit încearcă să se ridice-ușor,
Dar trupul lui recade și-un chin necruțător
Doboară toată vlagă și forța lui străbună.*

*Sfioasă printre norii cu creste dantelate
Trimite luna blondă o rază pe pământ,
Iar raza asta pare că e un ultim eant
Ce se înalță jalnic spre zări îndoiate...*

*Coboară umbra nopții pe câmpul părăsit,
Pe care dorm acum un somn nelulburat
Soldații noștri aprigi ce țara-au dezrobât
Cu inimă vitează, cu braț înflăcărat.*

Trad. de Const. A. I. Ghica.

Căzută în genunchi foarte mulțumită, dar în ei nu erau așa precum se arătau.

— Unul din noi!.. și anume care, puternice vrăjitor!..

Trecându-și o mână prin păr, vrăjitorul răspunse:

— Acela desigur, care va putea fi mai vrednic de gloria pe care o dorește. Fiți atenți și ascultați-mă: Timp de un an veți călinda lumea, dar nu, împreună. Să vă, nițaji la ființe și la lucruri, iar pe urmă, când anul se va încheia, să vă reîntoarceți în palatul meu de porfir, în crustat, în arabescuri, cu ametiste și același, dintre voi trei, care-mi va povesti cea mai frumoasă amintire, îi voi da darul neprețuit al poeziei, legănat fiind de cele mai desmierdătoare alinări.

Când după multe alergări se impliniră un an, ei se întoarseră la palatul puternicului vrăjitor, se înclinară foarte respectoși înaintea lui. — Pentru că erau foarte bine crescuți și știau cum trebuie să se poarte cu vrăjitorii.

Privindu-i cu o luare aminte, plină de curiozitate puternicului vrăjitor îi întrebă:

— Ei bine, copii mei, ce vi s'a întâmplat în călătoriile voastre?... ce lucru vi s'a părut mai vrednic de ținut minte, pentru a merita darul sublim al poeziei?... Spune tu întâi, Rosalin, pentru că tu ești mai mare.

— Eu, zise Roselin; cea mai frumoasă amintire pe care o am, a fost o bătălie ce am văzut în vremea când apunea soarele, într'o câmpie nemărginită. Armele, care se bănuiau între ele, umpleau câmpul cu zgomotele lor. Stengurile, cu niște velturi fălăiau asupra mulțimei. Săbiiile văjiau în văzduh, dese și luminoase, pe când învingșii fugeau spre orizont, plini de sânge și urlând, în vârful colinei se ivi deodată pe un cal alb plin de spume, tânărul general învingător, cu penajul fălăind în aer!..

Vrăjitorul după ce ascultă cu atenție zise:

— Este foarte adevărat, că e prea frumoasă această priveliște, să ad-

miri eroi luptându-se pe o vreme ca aceea. Nu mă îndoiesc, Roselin că ai putea dobândi darul poeziei; dar întorcându-se către Colombian zise:

— Tu, ce ai văzut pe unde ai umblat, copilule!..

— Eu, începu Colombian, — am văzut o mulțime de lucruri, cari mi s'au părut că nu erau vrednice de atâtea atențiuni că: le dădea cealaltă lume. Parcurile palatelor, prin care se plimbau prințese frumoase, lăsând să li se târască roțile de mătase scumpă lucrate cu fire de aur strălucitor; eurtzanele care petrec pe când li se vorhește de iubire; puterea regilor, luxul, biruințele, gloriile, ce sunt toate acestea?... Ce e drept, nu mai credeam să întâlnesc ceva a cărui amintire să o păstrez, când din întâmplare, intrai într'un oraș bântuit de ciumă.

Era jalnic să vezi atâtea morți. tocmai era să es din această cetate pustie, când văzui niște femei, care umblau de la un bolnav la altul și le dădeau doctorii și-i mângăiau. Nu se fereau de loc de infricosată boală; simții un fel de stimă și iubire pentru aceste femei bune la inimă și crezui, că nu o să văd nimic mai frumos pe pământ.

Vrăjitorul zise:

— Nu e mai puțin adevărat, că sunt lucruri prea frumoase devota-mentul și mila; nu mă îndoiesc, Colombian, că și tu, ca și fratele tău cel mai mare, ai putea dobândi sublimul dar al poeziei.

Aymon ședea retras într'un colț al sălei și privea tăcut pe vrăjitor și pe cei doi frați mai mari.

Când îl întrebă, el răspunse:

— O!.. mare vrăjitor, eu n'am luat în seamă bătăliile, care erau pe câmpie în apusul soarelui maestros, nici n'am admirat pe femeile cu inima nobilă, care îngrijeau pe bolnavi în orașele bântuite de groaznicul flagel, pentru că în ziua când am plecat, am văzut ceva, ce n'am mai putut vedea și desigur că n'am să câștig eu darul poeziei.

— Ei bine, spune ce ai văzut?... îi zise vrăjitorul.

— Să vă spun, zise Aymon; de-abia intrasem pe bariera unui ora-

șel, când privirea îmi fu atrasă de o fată răpitor de frumoasă, cu bucle aurii și cu ochii ca albastrul senin al cerului și care ședea la o fereastră și plângea. M'am apropiat de ea și i-am zis: — Ah!.. frumoasă, aș voi să știu care e motivul mâhnirii tale? Dar de ce plângi? Spune-mi!

— Vai de mine, domnul meu!.. pricina mâhnirii mele, este că logodnicul meu, singura ființă care îmi era dragă pe acest pământ, m'a lăsat în casă singură și a plecat cu o femeie, care întâmplător trecea pe aici.

Și începu să ofteze acoperindu-și fața cu mâinele-i albe și miciute. Atunci nu m'am mai putut stăpâni și am plâns și eu, și de atunci n'am mai văzut nimic în călătoriile mele, din cauză că ochii mi erau acoperiți cu un văl de lacrimi care mi înundau necontentit fața împiedicându-mă să văd alt-ceva.

Atunci vrăjitorul strigă plin de bucurie:

— Tu vei fi poet, dragul meu copil, pentru că nimic nu e mai nobil și mai sfânt, decât durerea fecicarelor înamorate; și tu ai adus cea mai sublimă amintire!..

Îți dau eu dragă inimă, darul ritmurilor și al rimelor cu armonii, pentru că tu, copilule, care plângi cu fetele iubirea, află, că erai poet de mult.

PRINȚUL DANILO
al Muntenegrului

Zile luminoase

*Zilele frumoase
Ne-au sosit în țară,
Mult mai luminoase
Decât astă vară.*

*Soarele revărsă
Baze 'mbetșugate,
Pe țărâna arsă
Plină de bucate.*

*Se ap'ecă 'n unde
Spicele de aur,
Dintre flori răspunde,
Cucului, un graur.*

*Cântece răsună
Pe întreața tuncă,
Tineri se adună
Și pornesc la muncă.*

*Firea pare prinsă
De o dulce vrajă
Când pe cer, aprinsă,
Luna ține strajă.*

*Zilele frumoase
Le-a adus în țară
Mult mai luminoase
Blânda primăvară.*

M. G. Samarincanu

INLOCUITORUL

de François Coppée

Avea numai zece ani, când fu arestat prima oară, pentru vagabondaj.

Judecătorilor le spuse acestea:

— Mă numesc Jean-François Leture și de șase luni sunt pe lângă omul care cîntă, între două felinare, pe piața Bastiliei, frecînd o ecardă. Eu zic refrenul în același timp cu el și apoi strig: „Cereți culegerea de cîntece noi, zece bani, doi gologani“. El era însă totdeauna cu chef și mă bătea; iată pentru ce agenții m'au găsit eri noapte în dărâmături. Mama mea era spălătorcasă; se numea Adela. Odinioară un demn o așezase într'un subsol la Montmartre. Era lucrătoare bună și mă iubea mult. Câștiga bine, pentru că avea clienți chelneri și acești cameni au trebuință de multe rufe. Duminică mă culca de vreme, ca să se ducă la bal; în cursul săptămînei însă mă trimetea la Frères, unde am învățat să citesc. În fine iată. Gardistul, care își făcea rondul în strada noastră, se oprea totdeauna la fereastră pentru a-i vorbi. Un om frumos cu medalia Crimei. S'au căsătorit și totul a mers de andoaselea.

El nu mă putea suferi și ațâța pe mama contra mea. Toată lumea mă bătea și atunci petreceam zile întregi pe piața Clichy unde am cunoscut saltimbacii. Curînd însă, el își pierdu locul, mama muștrii; atunci se duse la spălătorie spre a-și hrăni bărbatul. Acolo ea se bolnăvi de tuberculoză. A murit la Lariboisière. Era femece bună. D'atunci am locuit eu scârțitorul de coarde. Pentru aceasta urmează să mă ducă la închisoare?

Vorbi astfel neted, deschis ca un om. Era un ștrengar zdrențaros, nu tocmai înalt, fruntea asenusă sub un ciudat păr galben.

Nereclamându-l nimic, fu trimis la „Tinerii deșinuiți“.

Puțin inteligent, trăndav, mai ales neîndemînat, el nu putu învăța acolo decât un meșteșug rău. Împletea scaune. Totuși era ascultător, de o fire pasivă și făcînd și nu prea adînc corupt în această școală de viciu. Dar când ajuns la 17 ani, fu aruncat din nou pe pavajul parisian, gîbi spre nenorocirea lui camarazi de închisoare. Îngrozitor de nostim, cu profesinii josnice. Erau crescători de zăvozi pentru prinsul soarecilor; lustragii de ghetă în nopțile de bal în piața Operei; luptători-amatori lășându-se de bună voie învinși de herculii de bălci; pescari cu undița, în plia soare pe plute. El făcu câte nițel din toate acestea și câteva luni după opirea din casa de corecțiune, fu din nou arestat pentru un mic furt; o pereche de ghetă vechi luată dintr'un galantar. Rezultatul: un an de închisoare la Sfînta-Pelaghia, unde servea de ordonanță deșinuiților politici.

El trăi nimit în acest grup de prizonieri, toți foarte tineri și cu neglijență îmbrăcați, cari vorbeau cu voce tare și purtau capul într'un mod așa de solemn. Ei se reuneau în celula celui mai în etate dintre ei, băiat de vreo treizeci de ani, încarcerat de multă vreme, într'o celulă împodobită cu caricaturi colorate și prin fereastră căreia se vedea tot Parisul, acoperiturile, clopotnițele domurilor și colo, linia îndepărtată a dealurilor albastre, nelămurite. Erau pe ziduri câteva scînduri încercate de volume și tot dichisul unei săli de armă: mîști crăpate, florete ruginite, piepture și mînnși fără călți. Acolo „politicii“ cinas împreună adăugînd la melipsita „supă și mîncare“, fructele, lînză și chilele de vin pe cari Jean-François le cumpăra dela cantină; — peuz gălăgios, intrerupt de violente certuri, unde se cânta la dessert în

cor „Carmagnola și Ca ira“. În zilele când se plasa un nou venit, se lua îndată un aer de demnitate; îl tratau mai întâi grav, dar de a doua zi îl tutuiau și numiau pe nume. Se rostean acolo vorbe mari: corporație, solidaritate și fraze cu totul neînțelese de Jean-François, ca acestea, de exemplu, pe care le auzi odată rostite poruncitor de un spăimîntător cocoșat, care îngreua hîrtie în toate nopțile:

— E holărit! Cabinetul e astfel compus: Raymond la instrucțiunea publică, Martial la interne și cu la externe.

Osînda făcînd, el rătăci din nou prin mijlocul Parisului, supravegheat de departe de poliție.

El deveni una din aceste ființe răfăcitoare și fricoase, pe cari legea, cu un fel de cochetărie, le arestează și le dă drumul pe rând; ca acești pescari platonici cari pentru a nu depopula cleșteul aruncă repede în apă peștele, pe dată ce au scos lațul. El avea un dosar special în misterioasele cartoane din strada Jêrusalem, numele și pronumele său erau scrise în frumoase batarde pe hîrtia cenușie a învelişului, și notele și rapoartele cu grije clasate, îi dedeau aceste numiri gradate: numitul Leture, inculpatul Leture și în fine condamnatul Leture.

El rămase doi ani afară din închisoare, mîncînd la „California“ culcîndu-se în camere mobilate noaptea și câte odată în cuptoarele de var, luînd parte cu semenii săi la nesfârșitele bombardări cu dopuri pe bulevard, aproape de barieră. Perta scapă mare pe ceață, pantofi de pînză și bluză scurtă albă. Când avea cinci gologani, se friza. Juca la Constant, la Montparnase, căpăta doi gologani pentru a reda patru la ușa lui Bobino, fiecior de cașă, unde asul de treflă servea de contramarcă, deschidea la ocazie o ușă de trîsură, ducea caii la fîrg. Toate nenorocirile! el trase sorțul și scoase un număr bun. Cine știe dacă atmosfera de onoare ce se respiră la regiment, dacă disciplina militară, nu Par fi scîpat? Luat într'o razie, cu alte haimanale, care furau, cu bețivii adormiți pe trotuare, el se apără foarte energic de a fi luat parte la expediția lor. Era poate adevărat. Dar trecentul său ținu loc de probă și fu trimis pentru trei ani la Poissy. Acolo, fabrica jucării, pentru copii, se tatnu pe piept și învăță argoul și Codul penal. Nouă libertate, nouă eufundare între haimanalele parisiene, dar foarte scurtă de această dată, căci la sfîrșitul săptămînei a șasea fu din nou compromis într'un furt nocturn, agravat cu escaladare și spargere. — Alacere întunecoasă: unde el jucase un rol obscur, jumătate de păcălit, jumătate de tînuitor. În general, complicitatea sa fu evidentă și fu condamnat la cinci ani de muncă grea. Supărarea sa în această aventură fu mai ales de a fi fost separat de un câine bătrîn, pe care îl găsisse pe o grîmadă de gunoaie și-l vindecase de rîie. Acest animal îl iubise.

La Toulon, lanțul de picior, lucrul în port, loviturile de ciomag, supă cu bob de Trafalgar, lipsa de bani pentru tutun și îngrozitorul somn în câmpul înșesat de cenăși, iată ce cunoscu cinci veri arzătoare și cinci erui, pîlmuit de crivăț. Eși de acolo, înmărmurit și fu trimis sub pază la Vernau, unde lucră câțiva timp la rîu; apoi, vagabond incorrigibil își făcu rost de bani și reveni la Paris.

Avea banii săi, cincizeci și șase franci, vasăzică timp de gîndit. În timpul lungii sale absențe, vechii și îngrozitorii camarazi se îmbrăș-

tiară. El era bine ascuns și culcat într'o odăiță joasă, la o femece bătrînă, căreia i-se dăduse drept un marinar oboșit de mare și care pierzînd hîrtiile într'un recent naufragiu voia să încerce o altă profesiune. Fața sa arsă, mâinile bătătorite și câțiva termeni de bord pe cari îi scăpa câte odată, făcu acest roman destul de verosimil.

Într'o zi, când riscase a hoinări pe străzi, întâmplarea conducîndu-l pînă la acest Montmartre unde se născuse, o amintire neașteptată îl opri înaintea porței școalei Frères, în care învășase a citi. Cum, se făcuse foarte cald, ușa era deschisă, și o singură privire sălbaticeul trecător putu recunoaște liniștita sală de studii. Nimic nu era schimbat: nici lumina erudă căzînd pe scaune, nici crucifixul de-asupra catedrei, nici treptele regulate cu scîndurile garuisite cu călimări de metal, nici tabloul de gresă și măsurii, nici harta geografică, pe care mai erau încă înfipte boldurile indicînd operațiunile nuni vechin război. Distrat, Jean-François citi pe tabla neagră această vorbă evanghelică, pe care o mîna mîiastră o trăsese ca exemplu de scris:

„E mai multă bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăște, decît pentru o sută de drepti cari perseverează“.

Era fără îndoială ora recreației, căci profesorul părăsise catedra și, așezat pe marginea unei mese, parea a povesti o istorie, tuturor ștregarilor, cari îl înconjurau, atenți. Ce înfățișare nevinovată și veselă ca aceea a acestui imberb în rache lungă neagră, cu guler alb, cu ghetă mari, și al cărui păr brun, tăiat rîu, se ridica la spate! Toate aceste figuri palide de copii din popor, cari îl priveau, păreau mai puțin copilărești ca a sa, mai cu seamă când fermecat de o nevinovată glumă de proot pe care o făcuse, se pu-se pe un sănțos și sincer holot de ris care îi arăta dinții frumoși și bine aranjați; și atît de comunicativ că toți școlarii rîdeau sgomotos la rîndul lor. Era simplu și măreț acest grup în razele vesele care făceau să strălucească ochii luminoși și bucele blonde.

Jean François privi cîtva timp în tăcere și pentru prima oară în această fire sălbatică se deșteptă o misterioasă și blajină emoție. Inima sa, această inimă aspră, împietrită, pe care băta pușcăriașului, sau pumnul greu al supraveghetorului, căzînd pe umerii săi nu i-o mai făcea să tremure, hătu pînă la sufocare. Înaintea acestui spectacol, în care vedea copilăria, pleoapele sale se închiseră dureros, și stăpînindu-și un gest violent, pradă torturii regretului, se îndepărtă cu pași mari.

Cuviintele scrise pe tabla neagră îi reveneau atunci în gînd.

— Dacă nu este prea târziu? murmură el. Dacă aș mai putea ca alții să-mi rod ciuștit pâinea mea, să dorm somnul meu fără vise urâte? Blestemat spionul, care m'ar recunoaște. Barba pe care am ras-o acolo, a crescut acum stufoasă și tare. Nu ori cine își prăpădește numai decît în infernul de ocnă viața și acolo am învățat a ridica frînghiile cu sarcini pe spinare. Se clădește peste tot pe aici și zidarii au trebuință de ajutor. Trei franci pe zi, n'am cîștigat niciodată. Să mă uite, e tot ce cer.

(Va urma).

Traducere de Trandafir

A apărut:
Getta
roman sentimental
de V. NESTUGEAN
Prețul 1,50 — Editura librăriei Steinberg

SACUL CU GLUME

Judecătorul a isbutit să împace pe d. Proceșanu cu d-na la înfățișarea de divorț.

Mulțumit, îi privește cum își dau mîna și ascultă cu plăcere și surprindere următorul dialog:

— Dragă, zice el, îți doresc tot ce'mi dorești și tu mie.

— Iacă, domnule judecător, îi face dînsa vorba inverșunată, că a început iar cu vorbele rele.

— În sfîrșit, exclamă căprarul Părvu, așa e ordinul și trebuie să te supui.

— Dar fă-mă să înțeleg, îi răspunde soldatul Stan, că, de, nu deștăba sintem dintr'un sat amîndoi și buai prieteni din copilărie...

— Căprarul, îndușogit de cuvintele lui Stan, după nițică gîndire îi răspunde:

— Dec, eu sunt superiorul tău, măi Stane. Dar, ca să nu fie mînie între noi, uite ce să facem; să ne înțelegem așa: ori de câte ori n'om fi d'aceiași părere, atunci vorba mea să rămîie și tu să te supui; iar când om fi amîndoi d'aceiași părere, eu voi asculta vorba ta, voi face cum zici tu. Nu e bine așa?

Servitoarea, o fată dela țară neștiutoare de toate, ascultă uimită un gramofon și îi spune astfel impresiunea ei:

— Am văzut pînă acuma legume și sardele înghesuite între eapare, dar nu credeam să trăsese să vad și cîntece bîgate în cutie...

— Ar consimți, d-soara, să devie soția mea?

Fata, roșindu-se ca o cireasă auzind o asemenea apostrofă, îi răspunde încurată:

— Domnule, trebuie să întreb mai întâi pe tata...

— Uite ce e, d-soara, trebuie să știi, îi răspunde el, că eu sunt cam sties. Când e să fac o cerere ori să discut ceva mă pierd și nu mai știu să vorbesc.

— Apoi dacă e așa, replică ea cu vioiciune, primesc ce mi-ai promis și nu mai e nevoie să îmi spui nici o vorbă tatii.

Un student francez, întors dela front, se prezentează să își treacă examenul asupra mai multor materii. Vai de lume cum răspunsel Profesorul însă, considerînd condițiunile speciale ale candidatului, îi admite adăugînd:

— Să dea D-zeu să înfrunți pe vrăjmaș, cu acelaș curaj cu care ai înfruntat examenul acesta!

La un restaurant din China, un străin cere să i se aducă o supă. Când să ducă lingura la gură scoale un șoarice din farfurie. Îngrozit, îl arată chelnerului. Acesta o rupe la fugă și se întoarce îndată cu încă un șoarice, zicînd cu glas umilit:

— Iartă-mă, stăpîne, ca pentru supă asta trebuia doi șoareci.

NOUA SERIE

**a marilor și
valoroaselor**

PREMII

ce oferă ziarul „UNIVERSUL” abonaților săi, la tragerea din luna Mai 1916

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cuponul de Mai 1917

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobilă de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnizorul celor mai mari case particulare Vile și Hoteluri.

Un elegant BUFET lus-ruit mahon

având 3 despărțituri cu placa de marmoră și oglindă, cumparat de la „Compania Americană”, mare depozit de mobilă, strada Carol No. 74, etaj I

Un dormitor complet de lemn

construit în marea fabrică de mobilă de lemn Marin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravul No. 37 și str. Șerbănică No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107

Un gramofon „Gigant”

cutia ilustrată mahon, mecanismul extra forte, cu arc dublu, cântă 7 cântece după un remontaj. „Pavilionul de alamă”, de cea mai mare mărime, Brațul acustic conic ultima perfecțiune. Diafragma „Exhibition”, inclusiv 6 plăci muzice (12 cântece) opere alese. Acest gramofon este cel mai puternic și înzestrat cu o mecanică foarte solidă, merge aproape jumătate de ora, după un remontaj. Ne-a fost furnizat de marele magazin de muzică JEAN FEDER, furnizorul Curții Regale, București, Calea Victoriei 54.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Frossou”

fabrică de lichieri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Mai 1916

Una vizieră fină cu cutie forma vizierei captivă cu catifea, inclusiv arcuș cu capșa de fier, garnitură de coarde englezești, camerlon și surdină. Una chitara fină de palisandra, Un clarinet de abanos lucrat cu 5 clape de nichel și brățară pe la corpul de rezonanță inclusiv 12 pene de rezervă. Aceste toate ne au fost furnizate de Magazinul general de muzică „La Harpa” București, str. Colței nr. 5, renumit în toată țara pentru deosebita calitate a mărfurilor ce debitează. Una pușcă de vânatoare cu două țevi, țevile de oțel „Bavard”, din renumita fabrică de arme „Pierre Bavard”. Aceasta armă are 4 zăvoare de siguranță, țeva stângă „chok bore” și țeva dreaptă „at” și pulbere țară turc. Una pușcă de vânatoare cu două țevi și zăvoare de înțindere sistem „Greeber”. Un revolver semi-automat „Ravo” cu număr de sârjant. Un flacon „Thermos” de 1 literă care menține temperatura a miului (cald sau rece). În timp de 48 de ore, furnizate de la Marele magazin de arme și bijuterii B. D. Zissu, furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44 București.

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canapea, două fotolii și patru scaune elegante tapisate. Una masă de bambu; O oglindă venețiană de cristal; Una etajeră de bambu; Un set de bambu cu oglindă de cristal pentru antrea; toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobilă „Wardo Dattkremer” str. Carol 62 București.

Cinci chimize igienice după măsură, căntatea „A” (Briul lui Iov), singurul brevetat în țară și inventat de d. căpitan Iov, din Pitești, care are proprietatea de a preveni și vindeca chiar boala veche, de stomac rînchi, constipație, șale, după cum se constată din numeroase scrisori de mulțumire primite de la persoanele ce l poartă.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, mărăgătar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia” A. S. Aftalion str. General Florescu nr. 6, București.

1 Ceșniță de metal fin argintat pentru servit pesmeți. 1 Vas automat pentru unt, de metal fin argintat cu interiorul de cristal. 1 serviciu de dejun de argintat conținând 2 ouare, 1 vas pentru unt și 2 solnițe mici, toate pe un suport elegant. 1 fructieră de metal alb fin argintat. 1 baston cu nimerul de argint veritabil marcat de stat. 1 pană de alpacă fin argintată. 1 Cutie căptușită cu mătase roș conținând 1 încheietoare de ghete, 1 încheietoare de mânuși, 1 mașină de întins mânuși, 1 os de pantofi, toate de metal foarte fin argintat. 1 pendulă mare de salon de stejar închis cu bătaie frumoasă și întorsându-se odată la 15 zile. Furnizate de marele Magazin de bijuterii „Frații Roller” str. Carol 50 Etaj I.

5 ceasoarnice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul”. 5 ceasoarnice pentru birou cu pedestal de cristal, tot cu aceeași inscripție. 5 ceasoarnice de perete frumoase pictate, se întorc la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”. 5 ceasoarnice nichel având și aparat Pres Papier.

8 Lămpi de masă complete cu sticlă și abatjour din lutina la fel cu gazul aerian, revenind mai estin ca orice fel de iluminat și chiar decât petrolul. Aceste lămpi ne au fost furnizate de firma „Casalid”, a societății dr. V. Roseuleț și Conții R. și G. de Roma, București str. Dr. Lueger No. 5.

50 dejunuri copioase la marele restaurant Europa din Pasajul Român.

Un lavabou de faianță englezesc, alb, pe un picior de fontă vâpșit și făcut alb, cu ventil de scurgere cu lanț nichelat, Bateria de scurgere din alama fin nichelat, furnizat de Teirich & C. succesor Carol Weinlich. Telefon 671.

5 assortimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin, 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

4 Splendide sacheuri pentru dame.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați

Notăți bine: dând aceste mari premii de valoare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concurența la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebunțează incasatori

Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană